

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Boudaïeva ve diğerleri/Rusya – 15339/02

Karar 20.3.2008 [1. Daire]

Madde 2

Pozitif yükümlülükler

Yetkililerin düzenleme çalışmaları yapmaması ve ölümcül ve öngörülebilir çamur akmasına karşı acil yardım tedbirleri almaması: *İhlal*

1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi

1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin 1. fıkrası

Mal ve mülke saygı

Çamur akmasından dolayı maddi zarar görmüş mağdurlara acil yardım ve yeni lojman verilmesi için yetkililer tarafından alınmış tedbirlerin uygunluğu: *İhlal yok*

Olaylar: Tirnaouz şehri (Rusya) 1937'den beri her yıl çamur akmasına maruz kalan bir bölgede bulunmaktadır. 2000 yazında yedi gün boyunca bu bölge bir dizi çamur akmasına maruz kaldı; birinci başvurucunun kocasının da içinde bulunduğu en az sekiz kişi hayatını kaybetti. Birinci başvurucunun en küçük oğlu ağır bir şekilde yaralandı ve ikinci başvurucu ile kızının vücudunda sürtünmeden kaynaklanan ciddi yanıklar oluştu. Başvurucuların ev, mal ve mülkleri imha oldu. İlgililere bedava yeni lojman tahsis edilmiş ve yuvarlak bir miktar üzerinden acil mali yardımda bulunulmuş olsa da, söz konusu doğal afetten beri başvurucuların sağlık durumları kötüye gitmiştir. Savcılık afetle veya kaza olarak değerlendirdiği birinci başvurucunun ölümüyle ilgili ceza soruşturması yapmamaya karar vermiştir. Sonradan, başvurucular tarafından, yetkililere karşı açılmış olan tazminat davası, yerel halkın medya aracılığıyla tehlike konusunda bilgilendirildiği ve tehlikeyi azaltmak için makul tüm tedbirlerin alındığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ndeki yargılama kapsamında Hükümet olağanüstü şiddetlerinden dolayı çamur akmalarının öngörülmesi ve engellenmesinin imkânsız olduğunu ve birinci çamur dalgasından sonra evine geri dönen insanların, bunu tahliye emrine aykırı bir şekilde yaptıklarını ileri sürmüştür.

Başvurucular ise yetkilileri kusurlu tertibat üzerinde temel onarım çalışmalarını yapmayı ihmal etmek, halkı önceden bilgilendirmemek ve soruşturma yapmamakla suçlamışlardır. Başvurucular onarım için bölge bütçesinden hiçbir fon ayrılmadığını ve afetten çok önce

yetkililerin, (yüksek bölgelerdeki meteorolojik tehlikeleri takip etmekle görevli devlet organı olan) Dağ Enstitüsü'nden, söz konusu onarım çalışmalarını yapmalarını ve gerektiğinde halkın tahliyesini kolaylaştırmak amacıyla gözlem yerleri kurmalarını gerektiren uyarılar aldıklarını gösterir resmi belgeler sunmuşlardır. En son yapılan uyarılardan biri acilen bu tedbirlerin alınmaması durumunda rekor düzeyde kayıp ve mağduriyet riski bulunduğunu belirtiyordu.

Hukuk: Madde 2 – a) Tesisatın bakımının kötü yapılması ve alarm sisteminin bulunmaması: Devletin acil yardım konusundaki pozitif yükümlülüklerinin genişliği, tehlikenin kaynağı ile tehlikenin hangi düzeyde azaltılabileceğine bağlıdır. Davanın koşullarının, insanlar tarafından kullanılmak ve oturulmak üzere düzenlenmiş bir alanda sürekli bir şekilde meydana gelen bir afet gibi, açıkça tanınabilir doğal tehlikelerin yakınlığını gösterip göstermediğini sorgulamak önemlidir. 1999'da yetkililer ciddi bir çamur akması konusunda sürekli artan bir tehlike olduğuyla ilgili kendilerini alarma geçirmesi gereken bir dizi uyarı almışlardır. Koruma yapıtının kötü bir durumda olduğu dikkate alındığında, yetkililer büyüklüğü ne kadar olursa olsun bir çamur akması felaketinin yıkıcı etkilere yol açacağını biliyorlardı. Onarım çalışmalarının acil niteliği açık bir biçimde ortaya konulmuş olmasına rağmen, bu çalışmalar için hiçbir fon ayrılmamıştır. Yerel halkın güvenliği için gerekli temel tedbirler alınmamıştır: Hiçbir uyarı verilmemiş, kamuoyunun bilgi sahibi olduğu ya da uygulanan hiçbir tahliye emri verilmemiş, Dağ Enstitüsü'nün geçici gözlem yerlerinin kurulması konusundaki tekrar eden talepleri görmezden gelinmiştir. Ayrıca bu konuda bir mevzuat oluşturulduğu, bir toprak düzenleme politikasının yapıldığı veya özel güvenlik tedbirlerinin alındığını gösterir hiçbir şey yoktur. Çamuru tutması için yapılmış olan tesisata gelince, bunun da doğru bir şekilde bakımı yapılmamıştı. Sonuç olarak, yetkililer afetten önce hiçbir tedbir almamışlardı. Hiçbir şey yetkililerin bir toprak düzenleme politikası uygulama ve insanların hayatlarını tehlikeye atan öngörülebilir bir tehlike karşısında acil yardım tedbirleri alma konusundaki kusurlarını haklılaştıramaz. Bu tip politikaların uygulanmasını engelleyen ağır idari kusurlar birinci başvurunun eşinin ölmesine, kendisi ve aile fertlerinin yaralanmalarına neden olmuştur. Dolayısıyla Rus yetkililer yaşam hakkının etkili bir şekilde korunmasını sağlayacak idari ve yasal bir çerçevenin oluşturulması konusundaki sorumluluklarını yerine getirmemişlerdir.

Sonuç: İhlal (Oybirliğiyle).

b) *Afete verilen adli cevap:* Afeti takip eden hafta, savcılık, daha önceden, birinci başvurunun eşinin ölümüyle ilgili olarak soruşturma başlatmama konusundaki kararını almıştı. Yapılan tahkikat ölümün doğrudan nedenleriyle sınırlı kalmış, ne güvenlik kurallarına saygı ne de yetkililerin sorumluluğu konusu incelenmiştir. Bu sorular cezai, idari veya teknik soruşturma konusu da yapılmamıştır. Koruma yapıtlarının kötü bakımı veya yetkililerin alarm sistemi kurmadaki kusurlarına ilişkin sayısız iddianın araştırılması amacıyla hiçbir tedbir alınmamıştır. Başvurucuların tazminat talepleri, ulusal yargı organları tarafından, ilgililerin devletin kusurunun ne düzeyde doğal bir afetin kaçınılmaz sonuçlarını aşan ek bir zarar doğurduğunu gösteremedikleri gerekçesiyle reddedilmiştir. Oysaki bu soruya cevap verebilmek için karmaşık bir bilirkişi incelemesinin yapılması ve sadece yetkililerin ulaşabileceği bilgilere sahip olunması gerekmektedir. Dolayısıyla başvuru sahipleri kendilerini aşan bir kanıt yükü altına sokulmuşlardır. Başvurucular tarafından sunulan deliller arasında ilgililerin kaygılarının bazı sorumlular tarafından da paylaşıldığını düşündürür raporlar olmasına rağmen, ulusal yargı organları olayları aydınlatmak için yetkilerini (tanık çağırmak veya bilirkişi incelemesi istemek gibi) tam olarak kullanmamıştır. Böylece kazanın meydana gelmesinde devletin sorumluluğu sorusu hiçbir idari veya adli yetkili tarafından, hiçbir zaman, bir tahkikat ya da inceleme konusu yapılmamıştır.

Sonuç: İhlal (Oybirliğiyle).

1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi – Koruma yapıtlarına iyi bir bakım yapılmasının, çamur akmasının olağanüstü şiddetini, tam olarak ne ölçüde, hafifletebileceğini bilmiyoruz. Bunun dışında, bir alarm sisteminin başvurucların mal ve mülkleriyle lojmanlarının zarara uğramasını önleyeceği kanıtlanmadığından, meydana gelen zararların kesin olarak devletin kusuruna bağlanması mümkün değildir. Ayrıca devletin özel mülkiyeti koruma mecburiyeti yok olan malın pazar değerinin verilmesi zorunluluğu değildir. Devlet tarafından sunulan tazmin, yetkililer tarafından alınan başka tedbirlerin bütünü, durumun karmaşıklığı, mal sahiplerinin sayısı ve afet mağdurlarına yardım faaliyetleriyle ilgili ekonomik, toplumsal ve insancıl koşullar ışığında değerlendirilmelidir. Başvurucların kaybettikleri lojmanlarıyla başvuruclara verilen lojmanlar arasında açık bir orantısızlık yoktur. Mağdur sayısının yüksek olması ve acil yardım faaliyetlerinin kapsamı dikkate alındığında, ev eşyalarının yok olmasından doğan zararların karşılanması için belirlenen miktar (13 200 RUB, yani yaklaşık olarak 530 EUR) haksız görünmemektedir. Bu yardımlara erişim, doğrudan ve otomatik olmuş, yani ne bir yargılama ne de uğranılan gerçek zararın kanıtlanması gerekmiştir. Dolayısıyla, mağdurların zararlarının tazmin edilmesi koşulları başvurucları orantısız bir yük altına sokmamıştır.

Sonuç: İhlal yok (Oybirliğiyle).

Madde 41 – AİHM manevi zararlar için birinci başvurucluya 30 000 EUR, ikinci başvurucluya 15 000 EUR ve her bir diğer başvurucluya 10 000 EUR verir.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC'un bildirdiği başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadelerin kullanılması ve insan haklarına destek Fonu'na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.